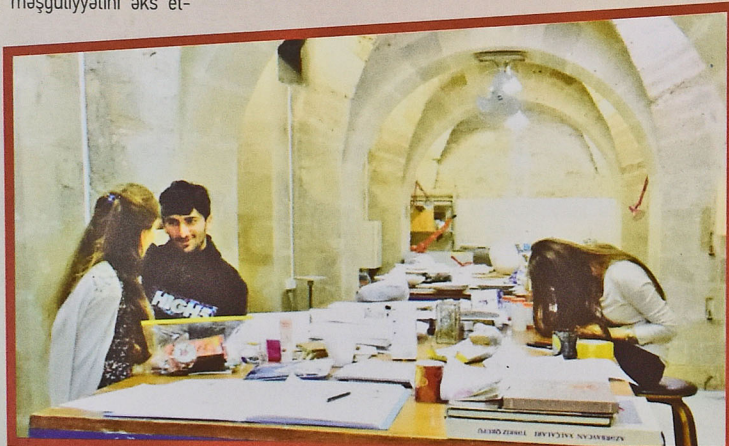

İçərişəhərin “İki cahən”i

Azərbaycanda ilk dəfə 27-30 sentyabr tarixlərində Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı və Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə Nəsimi – şeir, sənət və mədəniyyət festivali keçirildi. Festivalın ideya müəllifi Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevadır. Festival beynəlxalq miqyasda dünya şöhrətli ifaçılar, filosoflar, müasir cəmiyyətdə mədəniyyət haqqında yazan alimlər, həmçinin peşəkarlar, həvəskarlar və gənclərin, o cümlədən interaktiv olaraq geniş tamaşaçı kütləsinin iştirakı ilə reallaşdırılıb.

“Festival çərçivəsində müxtəlif sənət növləri və bilik sahələrini əhatə edən bir-birindən maraqlı tədbirlər keçirilmişdir. İçərişəhərdə, Müasir İncəsənət Qalereyasında festival çərçivəsində çəkilmiş “İki cahən” filminin təqdimat mərasimi də bu qəbildəndir. Ssenari müəllifi Nərimnə Məmmədzada, quruluşçu rejissoru Səbinə Zülalova olan qısametrajlı film Ulu öndərin “Yüksək mədəniyyətə malik xalq həmişə irəli gedəcək, həmişə yaşayacaq və həmişə inkişaf edəcəkdir” sözləri ilə başlanır.

Film qədim İçərişəhəri, onun tarixi abidələrini, etnoqrafiyasını, orada yaşayan sakinlərin yaşayış tərzini, məşğuliyyətini əks etdirir. Tamaşaçı Ramiz Quliyevin tərda səsləndirdiyi Segah muğamının həzin sədaları altında şair Arif Qəzalxanın ifasında Nəsimi şeirləri ilə İçərişəhəri, onun qədim abidələrini, dar küçələrini keçərək, ayrı-ayrı sənətkarların evində qonaq olur. İlk ünvan rəssam Mir Teymur Məmmədovun yaratdığı keramika mərkəzidir. İçərişəhərdə bayır divarları saysız-hesabsız keramik fiqurlarla bəzədilmiş ev keramika və qrafika ustası, rəssam Mir Teymur Məmmədovun sənət əsərinə çevirdiyi şəxsi evidir. Divarlara keramikadan hazırlanmış yüzlərlə əl işi yapışdırılıb, hər tərəfdən müxtəlif nağil qəhrəmanları boylanır.

Buradakı keramika fiqurları XIX–XX əsrlər Azərbaycanın sosial, ictimai həyatını özündə əks etdirir. Usta iş prosesində tamaşaçıya özü haqqında söhbət açıq, fikirlərini, düşüncələrini bölüşür.

Sonra həzin muğam sədaları və Nəsimi şeirləri ilə İçərişəhərin dar küçələrini dolaşaraq Maqomayev küçəsində yerləşən əski şəhərin sakinini Mələk Hacıyeva tərəfindən yaradılan Şəcərə-ev muzeyi nümayiş olunur. 2005-ci ildə Mədəni irsin qorunması proqramı çərçivəsində Dünya Bankının maddi dəstəyi ilə yaradılan bu ev-muzey qədim içərişəhərli bir ailənin tarixini, adət-ənənəsini, məşğuliyyətini, yaşayış tərzini araşdırmaq, toplamaq, gələcək nəsillərə ötürmək məqsədi daşıyır.

Hacıyevlər nəslinə aid zəngin maddi mədəniyyət nümunələrini və mənəvi dəyərlərini özündə əks etdirən bu ünvanın bir guşəsi XIX əsrin ortaları və XX əsrin əvvəllərini əks etdirir. Burada toplanan bütün eksponatlar: milli geyimlərimiz, tikmələrimiz, çini qablar, həndəsi və nəbatəti naxışlarla bəzədilmiş misgərlik nümunələri, qədim lampa şəcərənin I nəslə Hacı Şixəlinin və Tubu xanımın simasında içərişəhərli ailənin tarixini, yaşayış tərzini, süfrə mədəniyyətini, mətbəx ənənələrini və s. geniş şəkildə işıqlandırır. Maraqlı eksponatlardan biri üzərində ay-ulduz, ərəb qrafikası ilə yazı və türk sultanının möhürü həkk olunmuş Nuru Paşanın yadigarı – qəmədir.

“Balaban” adlanan digər guşədə ailənin II nəslə – balaban ustası Məmməd-Naib Hacıyevin hazırladığı nəfəsli musiqi alətlərimizdən balaban, tütək, qara zurna, klarnet müstəyü, şəxsi aşıyaları və eyni zamanda, tanınmış musiqiçilərlə şəkilləri toplanmışdır.

Azərbaycan Televiziyasının qızıl fondunda qorunan həzin balaban sədaları altında təqdim olunan bu eksponatlar Usta Məmməd-Naibin həyat və yaradıcılığı haqqında geniş məlumat verir. “Şəbəkəbənd” adlanan digər bir guşədə ailənin III nəslə – şəbəkəbənd ustası, beynəlxalq sərğilərin diplomçusu və festivalların laureatı, Rəssamlar İttifaqının üzvü, Azərbaycan Milli Kitabxanasının direktor müavini, Əməkdar mədəniyyət işçisi Mələk Hacıyevanın əl işləri, işitirək etdiyi ölkə və beynəlxalq sərğilərdən fotosəkillər, təltif olunduğu mükafatlar və s. nümayiş olunur. Filmdə bu evi işıqlandırmaqla yaradıcı heyət qədim İçərişəhər ailəsinin formalaşmasını, cəmiyyətdə gedən proseslərdə iştirakını, mənəvi aləmdə uzun illərdən bəri əldə etdiyi zənginləşdirərək yaşatmasını bir fakt kimi öz tamaşaçısına çatdırmağa çalışmışdır.

Növbəti ünvan qurama ustası Xəlida Nəsirovanın açdığı “Qurama evi”dir. İxtisasca kimyaçı alim olan Xəlida Nəsirovanın “Qurama evi”ndə hər tərəf quramalarla bəzənib. Onun əl işlərində müxtəlif rənglərin ilğimi, vəhdəti, çaləngi var. İlk baxışda rəngkarlıq nümunəsi kimi görünən bu əl işlərində müxtəlif parçalardan istifadə olunub. Burada xırda tikələr abstrakt formada bir-birinə tikilərək, masa örtüyündən tutmuş, kiçik ölçülü balıqlara kimi hər cür quramaya rast gəlmək mümkündür. Onların hər birində Azərbaycanın zəngin mədəniyyəti, tarixi abidələri, milli ornamentləri, iqtisadiyyatını əks etdirən simvolik elementlər yer alıb. Bu da tamaşaçıda böyük maraqlı doğurur.

Filmdə, eyni zamanda, rəssam Anar Şəmsiyevin, Natəvan Qalereyasının yaradıcısı, dizayner Natəvan Əliyevanın və İçərişəhər ənənəvi incəsənət mərkəzinin ustalarının əl işləri və düşüncələri əks olunur. Yaradıcı heyət layihə haqqında belə söyləyir:

“İki cahən” adlı ədəbi video-layihə Azərbaycan xalqının dünənindən bu gününə süzülüb gələn tarixdir. Məqsəd hər bir insan həyatının, xüsusən də yaradıcı insanların həyatının unikal olduğunu göstərməkdir. Nəsimi şeirinin dərinliyi bugünkü yaradıcı insanın düşüncəsi ilə üst-üstə düşərək, müasir insanın şüurunun dərin qatlarındakı bu torpağa məxsus əbədi həqiqətləri ortaya çıxarır. Xatirələr canlanır, sirlər açılır. Bu video dahi Nəsimidən bu günə, bu gündən isə sabaha bir mesajdır.”

Filmin ərsəyə gəlməsində İçərişəhər Tarix Muzeyinin İctimai əlaqələr və kütləvi tədbirlər üzrə şöbə müdiri İradə Qasımovanın və Ədəbiyyat üzrə məsləhətçi Leyli Salayevanın əməyi danılmazdır.

Beləliklə, İçərişəhərin qədim tarixi olduğu kimi, həm də zəngin və orijinal mənəvi sərvətləri, mədəni irsi, qədim etnoqrafiyası, maraqlı adət və ənənələri vardır. Yüzlilliklər boyu xalqımızın yaddaşında, adət-ənənələrində, milli mənsubiyyətində formalaşan, nəsillərdən-nəsillərə ötürülən bu mənəvi dəyərlərin toplanıb gələcək nəsillərə olduğu kimi çatdırılmasını, hesab edirik ki, bu qısametrajlı filmin rolu böyükdür. ✦

Mələk Xanım Hacıyeva
Əməkdar mədəniyyət işçisi